

2021, 8(1): 269-288

DOI: <https://doi.org/10.17572/mj2021.1.269288>

Makaleler (Tema > İdeoloji ve Erkeklikler)

POPÜLİST SİYASETTE HEGEMONİK ERKEKLİK VE HEGEMONİK KADINLIK: MARINE LE PEN VE POPÜLİST RADİKAL SAĞIN CİNSİYETİ

Feyda Sayan Cengiz¹

Öz

Popülist radikal sağ siyasetin yükselişinde, liderlerin üslup ve siyasi performanslarının rolü, popülizm araştırmalarının gündeminde merkezi önem kazanmıştır. Halkı, hem “elitlere” hem de dışarıdan gelecek “tehditlere”, özellikle de göçe ve küreselleşmenin etkilerine karşı koruma iddiasındaki popülist radikal sağ liderlerin kullandıkları siyasi üslup; toplumsal cinsiyetli siyasi performansların ve söylemlerin üzerine inşa edilmiştir. Bu performanslar içinde, hegemonik erkeklik performansları merkezi rol oynar. Ancak bu performansları sergileyenler, yalnızca erkek liderler değildir. Kadın popülist radikal sağ liderlerin siyasi üslup ve performansları, toplumsal cinsiyetin popülist radikal sağ yapılandırıcı etkisini tartışmak için verimli bir zemin sağlar. Bu çalışmada, Fransız *Rassemblement National* partisinin kadın lideri Marine Le Pen’in siyasi üslup ve performansı, hegemonik erkeklik ve hegemonik kadınlık kavramlarının dönüşen ve dinamik

¹ Feyda Sayan Cengiz, Dr. Öğretim Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, ORCID: 0000-0002-3378-381X, feydasayan@gmail.com

Makale Geliş Tarihi: 01.03.2021 | Makale Kabul Tarihi: 01.06.2021

© Yazar(lar) (veya ilgili kurum(lar)) 2021. Atıf lisansı (CC BY-NC 4.0) çerçevesinde yeniden kullanılabilir. Ticari kullanımlara izin verilmez. Ayrıntılı bilgi için açık erişim politikasına bakınız. Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından yayınlanmıştır.

unsurları göz önünde bulundurularak, toplumsal cinsiyet perspektifinden tartışılacaktır. Bu amaçla, Le Pen'in 2017'deki Cumhurbaşkanlığı seçimi için düzenlediği kampanyada yaptığı konuşmalar, kullandığı yazılı ve görsel kampanya materyalleri, söylem analizi yöntemiyle çözümlenecektir.

Anahtar terimler: hegemonik erkeklik, kadın politikacı, popülist radikal sağ, popülizm, Fransa

HEGEMONIC MASCULINITY AND HEGEMONIC FEMININITY IN POPULIST POLITICS: MARINE LE PEN AND THE GENDER OF THE POPULIST RADICAL RIGHT

Abstract

Populism studies increasingly focus on the role of leaders' political styles and performances in the surge of the populist radical right. Populist radical right leaders claim to protect "pure people" (a category that they define, in contradistinction to elites) against "threats" stemming from migration and globalization. Their political style is designed to show that they are cut out for such a "protective" role; therefore, it is based on gendered performances and discourses. Performances of hegemonic masculinity play a central role in determining this style. Yet, it is not only men who embrace such performances. Focusing on the political styles and performances of female leaders provides a fertile ground to discuss the centrality of gender to the populist radical right. Keeping in mind the dynamism of the concepts of hegemonic masculinity and femininity, this study investigates Marine Le Pen's (the leader of France's Rassemblement National) political style and performance through a gender perspective.

Key terms: hegemonic masculinity, female politician, populist radical right, populism, France

Giriş

Popülizm çalışmaları, son yıllarda siyaset bilimcilerin odaklandığı konuların başında geliyor. ABD'de 2016 yılında Donald Trump'ın başkan seçilmesi, bunun yanısıra Avrupa'da bir yandan artan göçmen karşıtlığı ile, diğer yandan küresel kapitalizmin krizinin sonuçları ile koşut giden popülist radikal sağın yükselişi, popülizm üzerindeki akademik ilgiyi artırdı. Aynı zamanda, radikal sağ popülist partiler, "erkek partiler" ya da "erkeklerin partileri" olarak tanımlandı (Mudde, 2007). Bu kavram, genelde, bu partilerin ağırlıklı olarak erkeklerden oy aldığını belirtmek için kullanılıyor. Ancak bunun yanısıra, bu partilerin, gerek geleneksel

toplumsal cinsiyet kimliklerine ve rollerine dayalı, dolayısıyla erkek lehine işleyen güç ilişkilerinin doğal sayıldığı bir toplum tasavvurunu olumlamaları, gerekse bu partilerin liderlerinin siyasi performanslarını “kural yıkıcı sert erkek”, “ulusun koruyucu babası” gibi imgeler üzerinden kurgulamaları, popülist radikal sağın cinsiyetli yapısına işaret eder. Popülist radikal sağın yükselişinin, reaksiyoner toplumsal cinsiyet politikalarının yükselişiyle koşut gittiği, bir “erkekçi (masculinist) siyasi uyanış”ın ifadesi olduğu da belirtilmektedir (Mellström, 2016, s. 135).

Öte yandan, popülist radikal sağın Avrupa’da en hızlı yükseliş gösteren örneklerinden olan *Rassemblement National* (RN-2018’e kadar *Front National*) partisi, bir kadın lider tarafından yönetilmektedir. Marine Le Pen, liderliğini 2011 yılında babası Jean Marie Le Pen’den devraldığı partinin oylarını artırmış, 2017 yılındaki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Emmanuel Macron ile birlikte ikinci tura kalan iki adaydan biri olmuştur. Marine Le Pen, partinin göçmen karşıtı, yabancı düşmanı ve İslamofobik özünü sürdürmüş, ancak getirdiği bir dizi söylemsel “ılımlılaştırma” dönüşümüyle partiyi Fransız siyasetinde, babasının dönemine kıyasla daha iddialı, anaakım bir siyasi aktör konumuna getirmiş, partinin seçmen tabanını genişletmiştir. Bu bağlamda, Marine Le Pen’in siyasi programı, siyasi üslup ve performansı, medyada nasıl bir temsil bulduğu birçok akademik araştırmaya konu olmuştur (Stockemer 2017; Shields 2013; Snipes ve Mudde 2019; Geva 2020).

Bu çalışmada, Marine Le Pen’in bir kadın lider olarak siyasi imajını ve üslubunu nasıl oluşturduğu incelenecektir. Bunu yaparken, popülist radikal sağa, toplumsal cinsiyet açısından, hegemonik erkeklik ve hegemonik kadınlık kavramları çerçevesinde bakmayı amaçlıyorum: Toplumsal cinsiyetin, popülist radikal sağın üslup ve performansını yapılandırıcı, temel bir rol oynadığı, popülist radikal sağ üslup “repertuarının” da genelde eril bir repertuar olduğu düşünülürse, Marine Le Pen, erkeklerin ve erkekliklerin bu denli merkezde olduğu bir siyasi zeminde, hangi sembolizmlerden yararlanmış, bir kadın lider olarak siyasi performansını nasıl oluşturmuştur? Marine Le Pen örneği, bize popülist radikal sağın üslup ve performans repertuarı içinde toplumsal cinsiyetli performansların rolü hakkında ne gösterir?

Çalışmada, öncelikle popülizm üzerine kavramsal tartışma ortaya konacak, popülizmi bir üslup olarak ele alan yaklaşımın, toplumsal cinsiyet perspektifini merkeze koymasının önemi tartışılacaktır. Araştırmanın metodolojik yaklaşımı ve yöntemi ayrıntılandırıldıktan sonra, Fransız siyaseti bağlamında RN’nin mevcut konumu, Marine Le Pen’in partiye getirdiği dönüşüm irdelenecek, bunun ardından araştırma bulguları iki tema etrafında ortaya konacak ve tartışılacaktır. Birinci tema, Marine Le Pen’in, partisini anaakıma taşıma çabasında toplumsal cinsiyet kimliğini nasıl kullandığına dairdir. Le Pen, “modern, güçlü, çalışan kadın” imajını, buna ilişkin kişisel deneyimlerini, partideki dönüşümün simgesi olarak kullanmakta, kadınlarla ve gençlerle bağlantısını güçlendirmeyi hedeflemektedir. İkincisi, Le Pen’in, hegemonik kadınlık ve erkeklik performanslarını popülist söylem ve üslup repertuarına eklemesiyle ilişkilidir. Le Pen, kendisini, küreselleşmenin, sosyal güvencesizliğin, radikal İslamcılığın karşısında, tehdit altındaki “mağdur Fransız halkı”nın yanında konumlandırmakta; halk ile duygusal yakınlık ve empati kuran, aynı zamanda da halkı tehditlerden koruma kudretine sahip lider olarak sunmaktadır. Çalışmanın sonuç bölümünde, bulguların, popülist radikal sağ siyasetin üslubunda ve ideolojik zemininde toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve hiyerarşilerinin rolü bağlamında anlamı tartışılacaktır.

Popülizm üzerine kavramsal tartışma: İdeoloji, üslup, performans

Popülizm kavramının nasıl tanımlanması gerektiği üzerine geniş çaplı bir tartışma sürmektedir. Bu tartışmadaki ana sorulardan biri, popülizmin ideolojik ve söylemsel içeriğiyle mi, yoksa siyasi üslubuyla mı tanımlanması gerektiğidir.

Popülizmin en yaygın kabul gören tanımlarından biri, Cas Mudde'nin önerdiği minimal tanımdır: Bu tanıma göre popülizm, toplumu "saf halk" ve "yozlaşmış elit" olarak iki homojen ve karşıt gruba ayırır ve siyasetin de halkın genel iradesinin ifadesi olması gerektiğini önerir (Mudde, 2004, s. 543). Bu tanıma göre popülizm bir ideolojidir, ancak kendine ait sistemli bir ideolojik içerikten yoksundur. Bu nedenle de "zayıf merkezli ideoloji" olarak tanımlanır ve daha kapsamlı ve sistemli ideolojiler ile birleşir. Bu tanım, hem milliyetçilik ile birleşen sağ popülizmi, hem de sosyalizme dayanan sol popülizmi kapsadığı için kullanışlıdır. Öte yandan, özellikle Avrupa'da yerlici (*nativist*) unsurları merkeze alan dışlayıcı radikal sağ popülizmin yaygın olduğu ve göçmen karşıtlığından beslenerek (aynı zamanda onu besleyerek) ivme kazandığı belirtilmektedir (Mudde ve Kaltwasser, 2013).

Popülizm, zayıf merkezli de olsa bir ideoloji olarak tanımlanmanın yanı sıra, siyasi üslup (Moffitt ve Tormey 2014; Moffitt 2016) ve söylem-üslup repertuarı (Brubaker, 2017) olarak da tanımlanmıştır². Popülizm kavramı üzerine tartışmada söylem ve üsluba odaklanan kavramsallaştırmaların giderek ağırlık kazandığı, farklı ideolojik yönelimlerdeki popülizmlerin ortak özelliklerinin de bu kavramsallaştırmayla daha iyi açıklanabildiği önerilmektedir (Brubaker, 2017). Bu çalışmalara göre, popülist söylemsel çerçeve ve üslup repertuarının³ temel özellikleri üç eksenle tartışılabilir: Birincisi; popülist siyasetçiler kendilerini "sıradan halkın", "sessiz çoğunluğun" yanında, onları elitlere ve "marjinal azınlıklara" karşı koruyan liderler olarak konumlandırırlar. Radikal sağ popülizm bağlamında, etnik ve kültürel farklılığın yanısıra, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine karşı duruşlar, farklı cinsel kimlik ve yönelimler, sıklıkla "marjinal"liğin kaynağı olarak gösterilip "saf halk" kategorisinden dışlanmaktadır. Moffitt (2016), popülist siyasi üslubun performatif yönünün önemini vurgularken, popülist liderlerin performanslarının, yalnızca yüzeysel bir "halka benzeme", "halkı yansıtma" çabasından ibaret olmadığını, liderlerin aynı zamanda "saf halk" kategorisini de performanslarıyla inşa ettiklerini, kimi bu kategorinin içinde kimi dışında tuttuklarını performanslarıyla tanımladıklarını öne sürerek, üslup ve performansın, içerik hakkında da ipucu taşıdığını belirtir. İkincisi; popülist siyasetçiler, "siyasi doğruculuk"la kısıtlanmayı reddeder ve sıradan halkın dilinden konuştuklarını, onlarla doğrudan iletişim kurduklarını iddia ederler. Bunu yaparken kimi zaman argoya başvururlar (Moffitt ve Tormey 2014; Brubaker 2017), duyguları harekete geçiren dramatik performanslara (Ekström vd., 2018) yaslanırlar. Üçüncüsü; "marjinal azınlık" olarak tanımladıkları grupların halka doğrudan tehdit

² Bu tanımların tümünü derinlemesine irdelemek bu çalışmanın kapsamı dışındadır. Farklı kavramsallaştırmaların imkanlarının ve kısıtlarının tartışması için, bkz. Mudde ve Kaltwasser (2018), Brubaker (2017), Moffitt ve Tormey (2014).

³ Repertuar kavramının imkan ve kısıtları tartışması için bkz. Brubaker (2017), Ekström vd. (2018). Brubaker, söylemsel çerçeve ve üslup repertuarı kavramının, farklı popülizmlerin ortak özelliklerini belirleme gücüne dikkat çekerken, Ekström vd, popülist söylem ve performansların farklı siyasi, sosyal, kültürel bağlamlara esnek biçimde eklenilebildiğini, dolayısıyla katı bir "repertuar" çerçevesinden bakmanın kısıtlayıcı olabildiğini vurgular.

oluşturduğunu, ortada acilen çözülmesi gereken bir kriz olduğunu sürekli tekrarlayarak, nüanslı ve ayrıntılı siyasi tartışmaları saf dışı etmeye çalışırlar (Bossetta, 2017).

Popülist radikal sağ, toplumsal cinsiyet ve erkeklikler

Popülizmin, özellikle de popülist radikal sağın, toplumsal cinsiyet ekseninde incelenmesi gerekliliği, pek çok araştırmacı tarafından vurgulanmıştır (Mudde 2007; Norocel 2013; Wodak 2015). Geva'ya (2020) göre, popülist radikal sağ, temelde, toplumsal cinsiyet eşitsizliği de dahil olmak üzere, toplumsal eşitsizlik ilişkilerini normalleştirirken, bu normalleştirme süreci, liderlerin kullandığı toplumsal cinsiyetli sembol, üslup ve performanslar dolayısıyla tamamlanır. Bu nedenle, toplumsal cinsiyet ilişkileri popülist radikal sağın performatif ve sembolik yönünü yapılandırırken, aynı zamanda da bu performatif yönü ideolojik boyuta bağlayan, ideolojik içerik ile üslup ve performansı birlikte anlamamızı sağlayan "tutkal" işlevi görür (Geva, 2020, s. 8). Ancak literatürde popülizme toplumsal cinsiyet ekseninden bakan çalışmalarda, ideolojik içerik ve performans yönlerine bütüncül bir bakış eksik kalmıştır (Geva, 2020). Popülist radikal sağı toplumsal cinsiyet ekseninden inceleyen çalışmaların bir kısmı, partilerin söylem ve ideolojilerinde toplumsal cinsiyetin rolüne odaklanmış, bir diğer kısmı da popülist radikal sağ üslup içinde toplumsal cinsiyet sembolizmlerinin ve liderlerin cinsiyetli performanslarının rolünü irdelemişlerdir. Ancak ikinci gruptaki çalışmalar, ya ağırlıklı olarak erkek liderlerin performanslarına odaklanmışlar, ya da toplumsal cinsiyetin lider performanslarını temelinden yapılandıran merkezi rolünü vurgulamaktan kaçınmışlardır.

Öncelikle literatürdeki birinci damara, yani popülist radikal sağın ideoloji ve söyleminde toplumsal cinsiyetin rolünü inceleyen çalışmalara odaklanacak olursak, temelde gördüğümüz argüman şudur: Popülist radikal sağ, belli bir "saf halk" kategorisi oluştururken, sadece göçmenleri, etnik ve dinsel farklılığı değil, aynı zamanda cinsel kimlik ve yönelim farklılıklarını da bu kategoriden dışlamakta, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine, heteroseksüel evliliğe ve aile yapılarına uygun şekilde yaşayan bireyleri içermektedir⁴. Bunu yaparken, kadınları ulusun biyolojik ve kültürel olarak yeniden üretmesinin aracı ve göçmen erkeklerden gelecek tehditlere karşı "milli" erkekler tarafından korunmaya muhtaç bireyler olarak nesneleştirmekte (Mayer, Ajanovic ve Sauer, 2014), erkekleri ise ailenin, kadınların ve ulusun güçlü koruyucuları olarak konumlandırmak suretiyle toplumsal cinsiyet rollerini ve eşitsizliklerini doğallaştırmaktadır. Özellikle Avrupa'daki popülist radikal sağ partilere odaklanan çalışmalar, bu partilerin, toplumsal cinsiyeti İslamofobik ve göçmen karşıtı söylemlerini geniş kitleler nezdinde meşrulaştırmak için araçsallaştırdıkları argümanını da vurgulamışlardır. Buna göre, göçmen karşıtı popülist radikal sağ, kadın haklarına ve özgürlüğüne saygının Avrupa kültürünün içkin bir özelliği olduğunu, Müslüman göçmen topluluklarının ise kadını ezen, susturan, ataerkil bir kültürün mensupları olduklarını iddia etmekte (Farris 2017; Kinvall 2015; Vieten 2016; Fekete 2006), bu anlatıyı kullanarak göçmen karşıtı söylem ve politikalarını meşrulaştırma hamlesi yapmaktadır. Bir diğer deyişle popülist radikal sağ, bir yandan anti-feminist unsurlar içermekte, toplumsal cinsiyet eksenli eşitsizlikleri ve güç ilişkilerini doğallaştırmakta, diğer yandan kadınların ezilmesini Müslüman kültürün içkin

⁴ Hollanda'daki popülist radikal sağ parti PVV'nin toplumsal cinsiyet söylemi, bundan farklı olarak, farklı cinsel kimlik ve yönelimleri de "saf halk" kategorisinde içerir. Bu konuda ayrıntılı bir tartışma için, bkz. Mepschen vd., (2010).

bir unsur olarak resmederek göçmen karşıtı söylemlerini meşrulaştırmakta ve kendi içinde tutarlı olmayan, iki yüzlü bir toplumsal cinsiyet söylemini dolaşıma sokmaktadır (Akkerman, 2015).

Diğer yandan, popülist radikal sağ liderlerin üsluplarında, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin doğallaştırılması ve yeniden üretilmesi süreçleri, bir yandan cinsiyetli sembollerin yoğun kullanımında, diğer yandan liderlerin kendilerini “saf halk”ın vücut bulmuş hali olarak sunma performanslarında gözlemlenebilmektedir. Popülist radikal sağ ile cinsiyetli metaforların ve hegemonik erkekliklerin⁵ ilişkisini irdeleyen Norocel (2013), popülizmin tanımladığı “halk” ile erkek liderlerin simbiyotik ilişkisinden bahseder. Bu bağlamda popülist radikal sağ, “halk” kategorisini onur, cesaret gibi hegemonik erkeklik kurgularının etrafında oluşturmaktadır (Norocel, 2013, s. 75). Gerçekten de, popülizmin tanımlayıcı özellikleri arasında yer alan sistem karşıtı, elit düşmanı, kural yıkıcı, agresif retorik (Löffler, 2020), bunun yanı sıra popülist radikal sağ liderlerin kurguladıkları “saf halk”ın “koruyucu babaları” (Ekşi ve Wood, 2019) olma iddiaları düşünüldüğünde, hegemonik erkeklikler etrafında kurulan performansların, popülist radikal sağ anlamak için önemli olduğu görülebilir.

Ancak, popülizmi bir üslup ve performans repertuarı olarak kavramsallaştıran araştırmacılar, hegemonik erkeklik performanslarının popülist radikal sağ liderlerin siyasi üslubu için önemli rolünden bahsetmekle birlikte, cinsiyetli performansların üsluptaki *merkezi* rolünü tespit etme konusunda çekingen kalmışlardır. Örneğin Brubaker (2017), popülist söylem ve üslup repertuarı üzerine yaptığı çalışmada, popülist liderlerin kendilerini “saf halk” temsilcisi olarak konumlandırma çabalarında “kötü çocuk” performanslarına başvurduklarına dikkat çeker (s. 367). Moffitt (2016), popülist üslubun kurucu bir unsur olarak gördüğü “kaba tavırların” (bad manners) erillik ve hatta maçoşluk üzerinden kurulduğunu anlatır. Moffitt’e göre erkek popülist liderler, eril güç gösterileri üzerinden sağlıklı “ulusal beden”in temsilcisi ve vücuda gelmiş hali olduklarını ispatlamaya çalışırlar. Hatta, siyasetteki kadın rakiplerini cinselliğe referans veren imalarla aşağılamaya ve saf dışı bırakmaya da çalışırlar (Moffitt, 2016, s. 65-66). Moffitt, her ne kadar analizinde erkeklik performanslarına önem verse de, bunu analizin merkezine koyma konusunda çekinceli davranır. Nitekim bunu yaparsa, kadın popülist liderlerin performanslarını dışarıda bırakmış olacağı kaygısı taşır. Bu kaygıdan hareketle, “maço” ve “erkeksi” tavırların erkek popülist liderlerin performansında ortak biçimde görünür olduğunu, ancak Sarah Palin ve Pauline Hanson gibi popülist sağda yer alan kadın politikacıların performanslarına bakıldığında bunun aksine “annelik” ya da kırılgan ve cazibeli kadın olma gibi “kadınsı” özelliklerin ön plana çıkarıldığını anlatır. Eğer popülist siyasi üslup hegemonik erkekliklere yaslanıyorsa, o zaman kadın popülist politikacıların “koruyucu anne” ve/ya “cazibeli kadın” performansını nasıl okuyabiliriz? Farklı ideolojik yönelimdeki popülizmlerin ortaklıklarını üslup üzerinden anlamlandırma çabası içinde olan Moffitt’in buna yanıtı, üsluptaki cinsiyet rolünü sadece erkek liderlerin ortaya koyduğu hegemonik erkeklik performansları üzerinde okuma, cinsiyetin popülist üslubu belirlemekteki rolüne merkezi önem atfetmeme sonucunu doğurur. Tam da bu nedenle, erkek liderlerin performanslarının radikal sağ popülizmle bağlarından bahsedilirken, kadın popülist liderlerin toplumsal cinsiyetli performansları ve bu performansların populist siyasi üsluptaki konumu, aynı derecede akademik ilgi görmemiştir. Dahası, popülist radikal sağda kadın liderliği, istisnai bir durum olarak çerçevelenmiştir. Oysa ki, kadın popülist liderlerin de, performanslarını

⁵ Hegemonik erkeklik kavramını, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini meşrulaştırma, bu eşitsizliklere rıza üretme pratiklerini merkeze alarak kullanıyorum. Connell (1995), öncelikle hegemonik erkeklığı, kadınları ve hegemonik erkeklik dışında kalan erkeklik biçimlerini domine etme pratiği olarak kavramsallaştırmış, bu kavram daha sonra eleştiriler ışığında, tek bir hegemonik erkeklik değil; çoğul hegemonik erkeklikler olarak revize edilmiştir (Messerschmidt, 2019).

belirlerken toplumsal cinsiyetli güç ilişkilerinde kendilerine ayrılan role büründükleri durumlar da, toplumsal cinsiyet rollerinin popülist siyasi üsluba içkin olduğunu göstermektedir.

Popülizmi üslup ve performans olarak kavramsallaştıran araştırmacıların, toplumsal cinsiyeti merkeze koymakta gösterdiği çekinceyi aşabilmek için, hegemonik erkekliğin, aynı zamanda belirli kadınlık ideallerini tanımlayarak ve bu idealleri hiyerarşik cinsiyet ilişkilerine tabi kılarak inşa edildiğini öneren Mimi Schippers (2007), bir kavramsal açılım sağlamaktadır. Schippers, hegemonik erkekliklerin kuruluşunda tamamlayıcı olan “hegemonik kadınlık” ideallerinden bahseder. Ona göre hegemonik kadınlık, “kadınsı” olarak tarif edilen özelliklerden oluşur ve bu özelliklerin altını çizmeyen, ya da atfedilen bu normları reddeden kadınları toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin altına iter. Bunu yaparken de, hegemonik erkeklik ile tamamlayıcı bir ilişki içine girerek, erkeklerin hakim konumunu ve kadınların tabi kılınmasını garanti eder (Schippers, 2007, s. 94). Dolayısıyla, kadın popülist liderlerin performanslarına hegemonik kadınlık -hegemonik erkeklik ilişkisi çerçevesinden bakmak, bu performansların popülizmin merkezindeki hegemonik erkekliği nasıl tamamladığını görmek açısından bize önemli ipuçları verecektir. Nitekim kadın liderler de hegemonik erkekliklerin kendilerine tanıdığı alan içinde bir söylem, üslup ve performans repertuarı kurmaktadır (Geva 2020; Gibson ve Heyse 2010). Bunun yanı sıra, hegemonik erkekliğin de, hegemonik kadınlığın da statik olmadığını göz önünde bulundurmamak, farklı popülizmlerdeki cinsiyetli siyasi performansların nasıl farklı şekillerde kurulabileceğini anlamak için elzemdir. Bozok’un belirttiği gibi, erkekliklerin hegemonya kurma biçimi tekil değildir: “Coğrafi, tarihi, ekonomik, toplumsal, kültürel koşullar sonucu farklı biçimlerde deneyimlenen” erkeklikler, farklı stratejiler kullanarak hegemonya kurarlar (Bozok, 2011, s. 45). Bunun net bir örneği, Hollanda’da görülebilir (Mepschen vd., 2010). Hollanda’da radikal sağ popülist lider Geert Wilders, kadın ve LGBTİ haklarını savunmanın, Hollanda kültürünün için özelliği olduğunu, bu hakların “barbar” bir imajda homojenleştirilen Müslümanlara karşı kendisi tarafından savunulacağını iddia eder (Vieten, 2016). Bunu yaparken, temelde Müslümanlara karşı cinsiyetlendirilmiş bir ırkçılık söylemini, farklı toplumsal cinsiyet kimliklerini savunan lider performansına sarılmış olarak sunar. Bir başka deyişle, kendi siyaset yaptığı kültürel bağlamda, “barbar erkekliğe” karşı, “Batılı ve medeni erkeklik” hegemonyasını performansının temel unsuru yapar. Benzer bir performansın, kadın liderler tarafından da kullanılmaması için bir sebep yoktur. Hangi kadınlık deneyim ve rollerinin hegemonyasının ne şekilde kurulduğu, hangi hegemonik erkeklikleri nasıl tamamlayacağı, bağlama göre farklılık gösterir. Özellikle Batı toplumlarındaki kadın radikal sağ popülist liderlerin, bir yandan toplumdaki güç hiyerarşilerini doğallaştırırken, diğer yandan hegemonik toplumsal cinsiyet rollerindeki değişimleri araçsallaştıran üslup ve performanslar kullanma potansiyelleri de gözardı edilmemelidir. Radikal sağ popülizmin ideoloji ve söylemine dair, önceki sayfalarda da bahsi geçen pek çok araştırma, bize, kadın hakları söyleminin, ırkçılığı, İslamofobiyi ve göçmen karşıtlığını meşrulaştırmak için araçsallaştırıldığını göstermektedir (Farris 2017; Kinvall 2015; Vieten 2016; Fekete 2006, Akkerman, 2015). Bu unsurun, popülist radikal sağ üslup ve performanslarında ne şekilde yansıtıldığını anlamak için, kadın liderleri incelemek verimli bir alan sağlar.

Bu çalışma, hegemonik erkeklik ve hegemonik kadınlık kavramları çerçevesinde, toplumsal cinsiyeti, popülist radikal sağın üslup ve performanslarını temelinden yapılandıran ve ideolojik içeriğiyle bütünselliğini gösteren bir unsur olarak ele alarak literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışma, bu amaç çerçevesinde, popülist radikal sağ lider düzeyinde analiz edecek ve popülist radikal sağ partilerin prototip örneği (Mudde, 2007) olarak gösterilen *Rassemblement National*’in kadın lideri Marine Le Pen’in bir kadın lider olarak siyasi imajını ve üslubunu nasıl oluşturduğunu inceleyecektir. Hegemonik erkeklik ve hegemonik

kadınlığın dinamik biçimde sürekli yeniden kurulduğu düşünülürken, Marine Le Pen örneği, popülist radikal sağın cinsiyetli siyasi üslup ve performanslarının dönüşümlerini ve yeniden kuruluş süreçlerini anlamak için nasıl açılımlar sağlar? Popülist repertuar, özellikle de radikal sağ popülist repertuar, eril bir repertuar ise, bir kadın lider olarak Marine Le Pen'in performansında bu repertuarı dönüştüren, yeniden kuran, esneten unsurlar var mıdır? Bu noktadan hareketle, radikal sağ popülizmin üslup ve performans repertuarı içinde toplumsal cinsiyetin yeri ve konumu hakkında ne öğrenebiliriz?

Çalışma, bu soruları yanıtlamak için, popülist radikal sağ üslup ve performanslarını lider düzeyinde analiz edecektir, çünkü liderler, popülist olarak tanımlanan partilerin birçoğunun merkezinde yer alan, popülist performansı uygulayan, görünür kılan unsurlardır. Ayrıca farklı ulusal bağlamlarda popülist parti ve hareketler örgütsel anlamda farklılıklar gösterebilirler, oysa ki hepsinin ortak noktası, ortak özellikler taşıyan siyasi üslubu performanslarında uygulayan ve görünür kılan liderlere sahip olmalarıdır (Moffitt, 2016).

Popülist liderlerin performanslarını inceleyen çalışmalar, bir yandan liderlerin seçmenleriyle birebir buluşmalarında sergiledikleri performansları ve seçmen tabanında nasıl algılandıklarını (Geva, 2020), diğer yandan liderlerin medya performanslarını incelemenin önemini vurgularlar (Ekström vd. 2018; Campus 2017). Nitekim siyasetin sınıfsal aidiyetlerden uzaklaşması, beraberinde siyasi arenanın medyatize ve stilize olması sonucunu doğurmuştur ve siyasetçilerin, performansları, üslupları ve medyada yansıttıkları imajlar, politika önerilerinin ve siyasi programlarının önüne geçmiş, merkezi önem kazanmıştır (Moffitt ve Tormey, 2014). Ayrıca siyasi liderler, vatandaşlarla hızlı iletişim kurmalarını sağlayan medyanın dilini içselleştirmişler, medyanın ilgisini hangi performanslarla diri tutabileceklerini öğrenmişlerdir. Popülist liderlerin, halka yakınlık iddiaları, duygulara hitap etmeyi önceleyen dramatik performansları, sansasyon yaratma potansiyeli yüksek olan açıklamalarıyla, medya sahnesinde daha görünür olma avantajı taşıdıkları, hatta medyanın olumsuz yöndeki ilgisinin dahi popülist liderlere "görünürlük" olarak fayda sağladığı önerilmektedir (Erdoğan ve Erçetin, 2019, s. 43). Dahası, popülist liderlerin, siyaseti ikilikler şeklinde çerçeveleyerek karmaşık konuların nüanslarını silerek basitleştirmeleri, siyaseti karizmatik liderlerin kişisel projeleriymiş gibi kişiselleştirerek lanse etmeleri, "medyanın mantığı"na uygun olan dramatikleştirme, basitleştirme, kişiselleştirme gibi unsurlarla da uyum içindedir (Moffitt 2016, s. 92; Snipes ve Mudde 2019). Öte yandan, kadın popülist liderlerin medya ile ilişkisinde dikkate alınması gereken bir katman daha göze çarpar: Medya, kadın politikacı temsillerinde toplumsal cinsiyet rollerine ve özel hayatlara odaklanmaya daha meyillidir (Snipes ve Mudde, 2019). Bu cinsiyetli temsiller, anaakım kadın politikacıların imajını yüzeyselleştirerek olumsuz etki ederken (van Zoonen, 2006), radikal sağ kadın liderlerin imajlarını yumuşatarak "ılımlı" ve anaakım siyaset tarafından daha kabul edilebilir bir imaja yaklaştırdığı, Marine Le Pen'in de bu olumlu etkiden yararlandığı belirtilmektedir (Campus 2017; Achin ve Leveque 2017).

Metodoloji

Bu bağlamda, Marine Le Pen'in sergilediği siyasi üslup ve performans, 2017 yılındaki Cumhurbaşkanlığı seçimleri için yürüttüğü kampanya sürecinde kurduğu imaj, verdiği mesajlar, kullandığı toplumsal cinsiyetli semboller merkeze alınarak incelenecektir. Bu amaçla, "Marine Le Pen" adlı youtube kanalından ulaşılabilen ve 2017 seçim kampanyası için çekilmiş üç resmi propaganda videosunun tümü, yine aynı kampanya çerçevesinde seçmen sorularını yanıtladığı 10 adet "Marine yanıtıyor" videosunun tümü, kampanya logosunun tanıtımı için çekilen video, kampanyanın başlangıç (4 Şubat 2017) ve sonuç mitinglerinde (5

Mayıs 2017) yaptığı konuşmalar, 4 Mayıs 2017’de, seçimin ikinci turunun hemen öncesinde rakibi Emmanuel Macron ile televizyonda canlı yayınlanan tartışması, Marine Le Pen’in kamuoyuna açıklanan 144 maddelik parti programı ve kampanya için hazırlanan resmi parti broşürü söylem analizine tabi tutulacaktır. Temel veriyi oluşturan bu yazılı ve görsel malzemenin yanı sıra, Marine Le Pen’in 2006’da yayımlanan *A Contre Flots (Dalgalara Karşı)* başlıklı otobiyografisi de, yaşamının ve siyasi geçmişinin anlatısını kurduğu metin olması sebebiyle destekleyici veri olarak kullanılacak⁶, ayrıca Marine Le Pen üzerine çeşitli medya kaynaklarında yayınlanmış haberlerden ve de ikinci el veri olarak yararlanılacaktır. Yazılı ve görsel malzemenin bir arada kullanılması, içerik ile üslup ve performansın bağlantılarını anlamaya yardımcı olmakta, bunların tamamlayıcı bir resmini sunmaktadır.

Ernesto Laclau, söylemi, anlam üretimi sürecini oluşturan tüm olguların birleşmesi olarak tanımlar. Laclau’ya göre, popülizm, “halk” ve “elit” karşıtlığını kurar, ancak bu karşıtlığın her iki tarafı, hangi siyasi ve kültürel bağlamda kurulduğuna göre değişebilir (Laclau’dan aktaran Aslanidis, 2016, s. 98). Bu nedenle, belirli bir bağlamdaki popülist performansı anlamaya çalışırken, o bağlamdaki popülist siyasetçilerin nasıl bir anlam dünyası kurduklarını, bu anlamı kurarken hangi sınırlar ve olanaklar içinde hareket ettiklerini anlamak gerekmektedir. Farklı bağlamlardaki popülizmlerin esnekliğini, ve farklı söylemlerin popülist biçime, üslup ve performanslara nasıl eklendiğini anlamak için, söylemi bağlama oturtmak elzemdir. Konuya bu esnek “söylem” anlayışı üzerinden bakmak, farklı bağlamlarda hangi kadınlık ve erkeklik değerlerinin hegemonyasının popülistler tarafından kullanıldığını anlamak, hegemonik kadınlık ve erkekliklerdeki dinamizmi görmek için de elverişlidir. Bu çalışma, bu yaklaşımı benimseyerek, Fransa bağlamında Marine Le Pen’in kurduğu radikal sağ popülist anlam dünyasını analiz etmeyi hedeflemektedir. Veriler analiz edilirken, Marine Le Pen’in toplumsal cinsiyete dair söylemleri, siyasi üslup ve performansında hegemonik kadınlık ve erkekliği kuran unsurlara ve sembolizmlere odaklanılacak, kullandığı popülist radikal sağ üslup ve performansının içinde toplumsal cinsiyetin nasıl bir rol oynadığı araştırılacaktır.

Araştırmanın, 2017 Cumhurbaşkanlığı seçim kampanyasına odaklanmasının iki nedeni vardır. Birincisi, bu kampanyanın, Le Pen’in partisine getirmeyi amaçladığı dönüşümün tüm özelliklerini yansıtmasıdır. İkincisi, 2017 Cumhurbaşkanlığı seçimi, Le Pen’in partiyi dönüştürme çabasının meyvelerinin toplandığı döneme işaret eder, nitekim parti özellikle kadınlara hitabını güçlendirmiş, ve tarihinin en yüksek oy oranına ulaşmıştır.

Marine Le Pen’in liderliğini bağlamına oturtmak

Bu bölümde, Marine Le Pen’in partisini dönüştürme sürecine odaklanılacak ve 2017 seçim kampanyasını oluşturan bağlam tartışılacaktır. Marine Le Pen, partinin liderliğini 2011’de babası Jean Marie Le Pen’den devralmış, akabinde partinin radikal imajını yumuşatmak, partiye daha anaakım bir imaj kazandırmak, dolayısıyla seçmen tabanını genişletmek için bir dizi dönüşüme gitmiştir. “De-diabolisation” diye adlandırılan bu politika çerçevesinde, anaakım siyasette daha fazla kabul görebilecek bir retorik benimsenmiş (Stockemer 2017), anti-semitist söyleme mesafe konmuş, Katolikliğe yapılan vurgudan uzaklaşmış, bunların yerini Fransa’nın Cumhuriyetçi değerlerine, özellikle de laikliğe yapılan vurgu almıştır. Bu

⁶ Marine Le Pen’in kaleme aldığı 2012 tarihli ikinci otobiyografisi “Pour que vive la France”, analize dahil edilmemiştir, nitekim bu otobiyografide Le Pen siyasi projesini anlatmaktadır. Bu çalışmada incelenmekte olan, 2017 seçim kampanyası çerçevesinde kullanılan kampanya materyalleri, Le Pen’in siyasi projesinin daha güncel bir resmini sunar.

dönüşümün en keskin kırılma noktalarından biri, Marine Le Pen'in, babasını anti-semitist yorumları nedeniyle 2015 yılında partiden ihraç etmesidir. Bu hamleyle Marine Le Pen, partiyi anaakım ve iktidara aday bir parti olarak konumlandırmak için partide babası tarafından temsil edilen provokatif söylemlere mesafe koyduğunu ilan etmiştir. Bunun yanı sıra, 2008 ekonomik krizinin etkileri göz önüne alınarak, dar gelirli Fransızlara destek olacak sosyal koruma politikalarının gerekliliğinin altı çizilmiştir (Bastow, 2018). Stockemer (2017), sosyal korumacılık boyutunun, Marine Le Pen'in siyasi programını partinin geçmiş programlarından ayıran temel unsur olduğunu belirtir. Bir yandan etnosantrik ve göçmenleri dışlayıcı politikalar üzerinden babasının dönemiyle süreklilik sergileyen Marine Le Pen, sosyal korumacılık hamlesiyle kendini, küreselleşme etkilerinden olumsuz etkilenen Fransız işçi sınıfı ve orta sınıfının koruyucu lideri olarak konumlandırmayı hedefler (Stockemer, 2017, s. 4).

Bu değişikliklerle bağlantılı olarak Marine Le Pen, bir yandan anti-elitist tonlamaları ve "halkın yanında yer alma" iddiasını benimseyip göçmenleri "halk" kategorisinden dışlayarak, diğer yandan basit, güçlü ve sloganvari bir iletişim üslubunu öne çıkarıp, halk ile lider arasında "kişiselleşmiş" bir ilişkinin altını çizerek partisinin hem söylemini, hem de üslubunu popülizme kaydırmıştır (Stockemer ve Barisione, 2017, s. 102). Bunun yanı sıra, sıradan halkın endişe ve üzüntülerini bilen ve ciddiye alan bir lider imajı sergilemeye de özen göstermiştir (Stockemer, 2017). Halk ile doğrudan iletişim kurma iddiası, sıradan halk ile özdeşleşme, siyasi programı kişisel proje olarak lanse etme, popülist söylem ve üslup repertuarınının temel taşlarındandır (Brubaker, 2017) ve Marine Le Pen de siyasi üslubunu bu temel taşlar üzerine bina etmiştir.

Marine Le Pen'in, göçmen karşıtlığının altını kalın çizgilerle çizmesi, partinin ırkçı özündeki sürekliliğin ve radikal sağ duruşun değişmediğinin işaretidir (Scrinzi 2017a; Campus 2017). Ancak buna rağmen Marine Le Pen'in partisini anaakımlaştırma ve farklı kesimlerin desteğini kazanma konusunda başarı kaydettiği söylenebilir (Saç 2017; Stockemer ve Barisione 2017). Nonna Mayer'in çalışmaları (2013; 2015), partinin Marine Le Pen önderliğinde "radikal sağ cinsiyet açığı"nı kapatma yolunda ilerleme gösterdiğini, yani kadın seçmenlerden aldığı oyu artırdığını göstermektedir. 2017'deki Cumhurbaşkanlığı seçimleri, de-diabolisation politikasının meyvelerinin toplandığı seçim olarak görülebilir. Marine Le Pen, bu seçimde, ilk turda yüzde 21.3 oy alarak Emmanuel Macron ile birlikte ikinci tura kalmış, ikinci turda da yüzde 33.9 oy almıştır. Bu oran, partinin tarihinde Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aldığı en yüksek oy oranıdır ve partinin iktidara talip olduğu bir tarihsel momenti imler. Marine Le Pen'in, 1965 yılından beri ikinci tura kalan ikinci kadın aday (ilki, 2007'de Segolène Royal'dir) olması da, kayda değer bir başarı olarak görülebilir. Nitekim, Fransa'da Cumhurbaşkanlığı makamının, Charles De Gaulle'ün bıraktığı mirasın da etkisiyle, "başkomutan", "ulusun babası" gibi eril referanslarla tanımlanan bir makam olduğu belirtilmektedir (Achin ve Leveque, 2017, s. 280).

Elbette ki, Marine Le Pen'in, lideri olduğu partinin kadınlardan aldığı oyu artırması, sadece kadın bir politikacı olmasıyla ya da sergilediği cinsiyetli performans ile açıklanamaz⁷. Ancak, kadınlık imgesini üslup ve performansının içinde kullanımının, partisinin anaakımlaştırılmasına, "dédiabolisation" politikasına ve seçmen tabanının genişlemesine hizmet ettiği de belirtilmektedir (Scrinzi 2017a, 2017b; Geva 2020; Campus 2017). Marine Le Pen'in cinsiyetli söylemini, siyasi performansını ve kullandığı sembolizmi değerlendirirken, konuyu iki temel eksenle ele alabiliriz: Birincisi, Marine Le Pen'in partisini dönüştürme ve babasının

⁷ Popülizmin yükselişini anlamayı amaçlayan çalışmaların kimi arz yönüne, yani popülist siyasi parti ve liderlere; kimi ise talep yönüne, yani seçmenin değişen sosyal, kültürel ve ekonomik bağlam içinde değişen taleplerine odaklanır. Arz ve talep yönlerine odaklanan çalışmalara ilişkin bir tartışma için, bkz. Norris ve Inglehart (2019).

dönemine mesafe koyma çabasında, kadın lider olmayı partideki dönüşümün ve yenilenmenin simgesi olarak sunması ve bir avantaj olarak kullanmasıdır. Bunu yaparken, “saf halk” kategorisine dahil ettiği ve temsil etme iddiasında olduğu toplumsal kesimleri genişletmekte, “güçlü çağdaş kadın” imajı üzerinden kadın seçmenlerle ve gençlerle bağlantısını güçlendirmektedir. İkinci olarak, “küreselleşme” başlığı altında iç ve dış düşmanlar tanımlamakta, Fransız halkını da, küreselleşme mağduru olarak çerçevelemektedir. Mağdur halkla empati kurma, duygusal ve direkt iletişim kurma performansını, siyasi ve sosyal koruma vaadi ile birleştirmekte, kendisini, dış güçler ve onun işbirlikçileri olarak çerçevelediği belirli siyasi figürlerin karşısında konumlandırmaktadır. Empati ve koruyuculuk performansı üzerinden hegemonik kadınlık ve hegemonik erkeklik değerleri olarak idealize edilen değerleri iç içe geçirmekte, her iki hegemonik değer dünyasını kendi imajında bütünleştirmektedir. Moffitt, popülist liderlerin bir sıradan halka yakın olma, onlardan biri olma ile onların lideri olma iddialarını performanslarında dengelediklerini belirtir: Bu argümana göre, popülist lider performansları “olağanlık” ile “olağanüstülük” (*ordinariness - extraordinariness*) ekseninde denge tutturma çabasına dayanır (Moffitt, 2016, s. 55). Marine Le Pen’in kurduğu söylemsel ve sembolik anlam dünyasında, cinsiyetli performanslar, bu dengeyi kurma çabasında merkezi rol oynamaktadır. Makalenin bundan sonraki bölümü, araştırma bulgularının bu iki ekseninde tartışılmasına ayrılmıştır.

Partide yenilenmenin simgesi olarak kadın liderliği

Marine Le Pen, 2016 yılında *Foreign Affairs* dergisine verdiği röportajda, partisinin babasının liderliği dönemindeki radikal imajına koyduğu mesafe sorulunca şöyle der:

Bu parti geçmişte bir protesto partisiydi, muhalefet partisiydi. Artan etkisi sayesinde, bir hükümet partisine, yani fikirlerini uygulamaya koymak için en üst görevi üstlenmeyi bekleyen bir partiye dönüştü. Şu da bir gerçek: Siyasi bir harekette, liderin kişiliğinin etkisi her zaman görülür. Ben babamla aynı yolu izlemiyorum. Onunla aynı yaşta değilim. Aynı profile sahip değilim. O bir erkek, ben bir kadıyım. Partiye ona değil kendime benzeyen bir imajı nakşettim (Le Pen, 2016, s.7).

Bu ifadeyle Marine Le Pen, kadın-erkek ikiliği üzerine kurduğu cinsiyet kimliğini, babasından ve onun dönemindeki siyasi söylemlerden kopuşun önemli bir unsuru olarak işaret eder. Gerçekten de Marine Le Pen’in, partinin imajını popülist söylem ve üsluptan yararlanarak yumuşatma, kendi deyişle partiye “kendisine benzeyen imajı nakşetme” çabası içinde, toplumsal cinsiyet önemli rol oynar. Bunun yanı sıra, kendisini diğer politikacılardan ayıran bir unsur olarak da kadın lider oluşunun altını çizer. 2017 seçim kampanyası için sembol olarak seçtiği “mavi gül” logosunu tanıttığı videoda, “Tek kadın aday olacağım bu seçimde, kadınlığın sembolü olarak gülü seçtim” der, aynı zamanda da doğada mavi gül olmadığı için bu logonun imkansız mümkün kılmayı sembolize ettiğini söyler. Kampanyanın ana sloganı olan “Halk adına” (*Au nom de peuple*) ile ise, çok uluslu şirketlerin ve medyanın değil halkın adına konuşacağını kast ettiğini de aynı kampanya videosunda belirtir⁸. Dolayısıyla birbirini tamamlayan bu logo ve slogan ile, kadın kimliğini, kendisini müesses nizamın parçası olan diğer politikacılardan ayırt eden, halka yaklaştıran bir unsur olarak kullanır. Bu mesaj, diğer resmi kampanya videolarında da açıkça verilmektedir. Örneğin Şubat 2017’de

⁸ Marine Le Pen. (2016, 16 Kasım). *Marine Le Pen vous présente son logo de campagne*. [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=W6AicZ3y9Zg> Erişim: 21 Şubat 2021.

Youtube’da yayınlanan resmi kampanya videosunda, kendini sırasıyla bir kadın, bir anne ve bir avukat olarak tanımlar. İddiasına göre, kadın olması, artan İslamcı köktendinciliğin özgürlükleri kısıtladığını şiddetle hissetmesine; anne olması, çocukları için endişelenen tüm Fransızlarla aynı hisleri taşımasına; avukat olması ise suçluların kurbanı olan masum insanlara karşı özel bir koruma içgüdüğü geliştirmesine neden olmuştur⁹.

Marine Le Pen, kişisel yaşamının ve toplumsal cinsiyet kimliğiyle bağlantılı deneyimlerinin ayrıntılarını, kontrollü bir biçimde kamuoyuyla paylaşmakta ve bu deneyimleri siyasi üslup ve performansının içine eklemektedir. Bunu yaparken, hem siyasi programını kişisel proje olarak lanse etmekte, hem de sıradan kadınların yaşadığı zorlukları ve yaşam deneyimlerini paylaşmak dolayısıyla halka yakın lider olarak kendini konumlandırmaktadır. Örneğin partinin yönetim kadrosundaki Louis Aliot ile 10 yıl boyunca yaşadığı ilişkiyi, mizahi ve eğlenceli mesajlarla kamuoyu ile paylaşır¹⁰. İki kez boşanmış, üç çocuk annesi bir kadın olduğunun altını çizer ve modern Fransız kadınlarıyla, özellikle bekar annelerle ortak sıkıntılar yaşadığını, çalışan kadınların yaşadığı zorlukları bizzat kendisinin de yaşadığını sıklıkla vurgular. Otobiyografisinde şu ifadeler yer alır:

“Çocukları doğumu, boşanmam, onlarla yalnız geçirdiğim dönem beni neredeyse 'feminist' yaptı, çünkü kadınlar gerçekten cesur, çünkü durumları çoğu zaman nesnel olarak erkeklerden daha zor” (Le Pen, 2006, s.188).

Marine Le Pen’in kadın kimliğini ve kişisel deneyimlerini öne çıkaran iletişim stratejisi, 2017 Cumhurbaşkanlığı seçim kampanyasında daha da görünür olmuştur. Kampanya için hazırlanan resmi parti broşürü, bu stratejinin manifestosu gibidir. Çocukları ve kızkardeşleriyle fotoğraflarını içeren, “Kalp sahibi bir kadın. Kamu önündeki kadının ardında bir anne, bir kızkardeş” gibi ifadelerle yer verilen broşürde, Marine Le Pen, seçimlerin sadece yönetici seçmek değil, bir insanı seçmekle de ilgili olduğunu belirtir ve “Beni olduğum gibi tanımanızı istiyorum” der (Campus, 2017, s.7¹¹).

Marine Le Pen, partisinin kadınlarla ve genç seçmenle bağlantı kurma çabasında, yalnızca kadın olarak kişisel deneyimlerini ön plana çıkarmakla kalmamakta, aynı zamanda kürtaj, LGBTİ ve kadınların iş yaşamına katılımları konularında partisinin pozisyonunu yenilemektedir. Babasının liderliği döneminde partinin açıkça ifade ettiği kürtaj karşıtlığını yumuşatmakta (Scrinzi, 2017b), “144 Engagement Presidentiels” başlıklı 2017 seçim kampanyası programında ise bu konuya hiç yer vermeyerek pozisyon almaktan kaçınmaktadır (Front National, 2017). Benzer şekilde, her ne kadar programda konuya değinmekten kaçınsa da, eşcinsel sivil partnerlik yapısına sıcak baktığını belirterek partinin muhafazakar kanadının tepkisini çekmiştir (Scrinzi, 2017b). Öte yandan kampanya programında vaat edilen 144 madde içinde, “kadın haklarını savunmak” başlığını taşıyan 9. maddede, “eşit işe eşit ücret” için ve kadınların mesleki ve sosyal açıdan yaşadıkları güvensizlikle mücadele için ulusal plan vaati dikkat çeker (Front National, 2017). Bu vaat ve yukarıda bahsedilen söylemsel ılımlılaştırma politikası, Marine Le Pen’in partisinde toplumsal cinsiyet söylemi üzerinden getirdiği dönüşümün niteliğini anlatması açısından önemlidir. Bu dönüşümde, kürtaj ve LGBTİ

⁹ Marine Le Pen (2017, 5 Şubat). *Official campaign video/Marine 2017*. [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=FYWnuQc5mYA> Erişim: 21 Şubat 2021.

¹⁰ https://twitter.com/MLP_officiel/status/472291237677264896 Erişim: 20 Şubat 2021.

¹¹ Broşüre çevrimiçi olarak erişilememektedir. O nedenle broşürden alıntı yapan Campus makalesinden (2017) yararlanılmıştır.

haklarına dair pragmatik ve altı çizilmemiş de olsa bir ılımlılaştırma rol oynarken, kadının iş yaşamındaki şartlarını düzeltmeye yönelik vurgu ile, kadını annelik ve aile çerçevesine sıkıştıran geleneksel radikal sağ söyleme belli bir mesafe konulmaktadır. Scrinzi'ye göre (2017b), Le Pen, partisinin makbul saydığı kadın imajını "ulusun annesi"nden, "çalışan anne"ye doğru kaydırmıştır.

Popülist söylem ve üslup repertuarının temel özelliklerinden biri, "saf halk" kategorisi oluşturma, bu kategorinin "içinde olan" ve "dışında kalan", "içeridekilere tehdit oluşturan" toplumsal kesimleri hem söylem ile, hem de liderlerin siyasi performanslarıyla inşa etmeleridir (Moffitt, 2016). Katsambekis ise, popülist radikal sağ partilerin, iktidara talip olabilmek için, farklı toplumsal kesimlere hitap etmeyi, isteksizce bile olsa daha kapsayıcı bir halk kategorisi oluşturmayı stratejik bir gereklilik gördüklerini belirtir (Katsambekis 2020, s. 13). Marine Le Pen de, 2017 seçim kampanyasında Katsambekis'in altını çizdiği bu stratejiyi kurarken, toplumsal cinsiyeti, saf halk kategorisini genişletmenin bir unsuru olarak kullanmaktadır. Kişisel yaşamı üzerinden, çalışan bekar anne, "modern ve güçlü kadın", performansını öne çıkararak, siyasi söyleminde ve programında çalışan kadınların haklarını vurgulayarak, kürtaj ve eşcinsel sivil partnerlik konularında -bir nebze- ılımlılaştırmaya giderek, "halk" kategorisinin içerdiklerini toplumsal cinsiyet üzerinden genişletmekte; bu anlamda kadın bir lider olmasını ve toplumsal cinsiyet meselelerindeki duruşunu, partiyi yenileme, kadın seçmenle ve genç seçmenle bağlantı kurma unsuru olarak kullanmaktadır.

Ancak, "içeridekiler", toplumsal cinsiyet rolleri ve kimlikleri üzerinden çeşitlenirken, "halk" kategorisini, dışarıda bırakılanlardan ayıran sınır da, yine toplumsal cinsiyet üzerinden keskinleştirilmekte; özellikle Müslüman göçmenler, kadını ezen bir kültürün temsilcileri, ve bu nedenle Fransız kadınlarının özgürlüğüne yönelik tehdidin baş aktörleri olarak sunulmaktadırlar. Marine Le Pen, 2010 yılında yaptığı bir açıklamada, Müslüman göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde "kadın, gay, Yahudi, hatta beyaz ve Fransız olarak yaşamanın zor olduğunu" iddia etmiş (Mayer, 2015, s.91) böylelikle kimi "halktan" kimi "halka tehdit" olarak gördüğünü belirlemiştir. 2017 seçim kampanyasında da, bu tavır açıkça görülmektedir. 144 maddeli parti programında, yukarıda bahsedilen "kadın haklarını savunmak" maddesinde, İslamcılığın kadınların temel özgürlüklerine zarar verdiği iddia edilir ve bu iddia ile kadınların temel özgürlüklerinin savunulması ile "İslamcılıkla mücadele", aynı politikanın parçaları olarak gösterilir (Front National, 2017). Marine Le Pen, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadın haklarını savunma iddiası üzerinden göçmen karşıtlığını meşrulaştırma stratejisi gütmekte, bu stratejiyle aynı zamanda laikliğe ve Fransa'nın Cumhuriyetçi değerlerine bağlılığını ifade etmektedir.

Marine Le Pen'in bu bölümde ele alınmış olan siyasi performansı, onun, hegemonik sayılan kadınlık unsurlarındaki dinamizmi ve dönüşümü araçsallaştırarak, yani çalışan, güçlü ve modern kadın imajını kullanarak, toplumsal cinsiyet kimliğini, partiyi dönüştürme ve seçmen tabanını genişletme politikasının merkezine oturttuğunu göstermektedir. Kadın olduğu için İslamcılığın kadın özgürleşmesine yönelik tehdidini çok daha yoğun hissettiğini iddia etmesinde ve çalışan kadınların sorunlarını İslamcılık tehdidi ile aynı sorunun birer parçası olarak çerçevelemesinde yüzeye çıkan strateji, hegemonik olan kadınlık değerlerindeki değişim ile partisinin geçmişten gelen göçmen karşıtlığını ve dışlayıcı politikasını bir araya getirecek zemini, toplumsal cinsiyet üzerinden kurduğunun göstergesidir.

Hegemonik kadınlık ve erkekliğin iç içe geçtiği nokta: Siyasi ve sosyal korumacılık

Bu bölümde, Le Pen'in siyasi performansında hegemonik kadınlık ve erkekliğin iç içe geçtiği nokta olarak siyasi ve sosyal korumacılık boyutuna odaklanılacaktır. Le Pen, ikili karşıtlıklar üzerinden sorunları basitleştirme, halk ile doğrudan iletişim kurma, duygusal ve simgesel olarak yüklü dramatik performanslar ortaya koyma gibi, popülist üslup ve performans repertuarının temel öğelerine başvurur. Bu performansın içeriği ise, Fransız halkına sağlayacağını iddia ettiği siyasi ve sosyal koruma ile doldurur.

Popülist radikal sağ politikacılar için, siyasi performanslarında "dışarıdan gelenlerin" yarattığı tehdit ve tehlikelere karşı "saf halk"ı koruyabilecek kadar güçlü, "elitlerin" aksine ulusal çıkarları küresel çıkar ağlarına karşı savunacak kadar cesur ve yetkin olduklarına dair bir imaj yaratmak, yani "olağanüstü" bir imaj kurmak (Moffitt, 2016, s. 55) elzemdir. Erkek politikacılar, eril güçlerini, sağlıklı bedene sahip olduklarını (Wodak, 2015), hem siyasetin kurallarını ve protokollerini yıkacak kadar cesur ve "sert erkekler" olduklarını, hem de ulusun koruyucu babaları olma yetkinliklerini vurgulayarak (Ekşi ve Wood, 2019), bu olağanüstülük imajını, hegemonik erkeklik idealleri ile denk düşecek şekilde kurarlar. Kadın liderler için ise "olağanüstü"lük imajını kurmanın yolunun, şefkatli annelik gibi hegemonik kadınlık performanslarını, hegemonik erkeklik performansları ile dengelemekten geçtiği önerilmiştir (Geva, 2020). Oysa ki Le Pen, dengelemenin bir adım ötesine gitmekte, "küreselleşme mağduru" olarak çerçevelediği Fransız halkıyla empati kuran, onları küreselleşmenin siyasi ve sosyal zararlarından koruyucup kurtaracak lider olduğu iddiası üzerinden hegemonik kadınlık ve erkeklik performanslarını kendi imaj ve üslubunda bir araya getirmekte, iç içe geçirmektedir.

Marine Le Pen'in kurduğu siyasi üslup ve performansı anlamak için, kendisini kimlerin ve hangi "çıkar ağlarının" karşısında konumlandığını, halkı kimlerden koruma iddiasında olduğunu anlamak gerekir. Yukarıdaki tartışmada görülmektedir ki, kadın özgürlüğüne tehdit olarak çerçevelediği İslamcılık, onun söylemindeki temel "tehdit"lerden biridir. Ancak İslamcılık, tekil bir tehdit değil, "küreselleşme" ağının yarattığı daha büyük ve genel tehdidin bir parçası olarak resmedilir. 4 Şubat 2017'de cumhurbaşkanlığı seçim kampanyasını başlatan Lyon mitinginde Le Pen, karşısına aldığı unsurları, büyük bir resmin parçaları olarak çerçeveler. Ekonominin finansallaşması üzerinden gerçekleşen "kuralsız, yukarıdan küreselleşme", küresel göç ve sosyal hakların yok olmasıyla deneyimlenen "aşağıdan küreselleşme", Avrupa Birliği (AB) gibi kurumların ulusların savunma mekanizmalarını yıkmasıyla önü açılan küresel İslamcı köktendincilik, ve tüm bu güçlerin içerideki suç ortakları olan "kullanışlı aptallar", bu resmin parçalarıdır¹². Bu resmin parçalarını somutlaştırmak, tabloyu basitleştirerek halka anlatmak için ise, kişiselleştirme unsurunu kullanır ve karşısında durduğu güçleri, iki siyasetçiyi karşıtı olarak konumlandırarak ete kemiğe büründürür: Cumhurbaşkanlığı seçimindeki ana rakibi Emmanuel Macron ve Almanya Başbakanı Angela Merkel.

Bu kişiselleştirmenin oldukça somut bir örneğini, 4 Mayıs 2017'de, Cumhurbaşkanlığı seçiminin ikinci turunun hemen öncesinde, rakibi Emmanuel Macron ile televizyonda canlı yayınlanan tartışmada sergilediği performansta görmek mümkündür. Marine Le Pen, seçim sonucu ne olursa olsun Fransa'nın muhakkak bir

¹² Marine Le Pen (2017, 14 Şubat). *Assises présidentielles de Lyon : résumé du discours de Marine Le Pen | Marine 2017* [Video]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=Nql8rYkOxRo&list=PLD6tQD9iqJyXyFDaTFA_7YbhJpx3ZC_8C&index=42. Erişim: 30 Nisan 2021.

kadın tarafından yönetileceğini iddia eder: “Ülkeyi ya ben yöneteceğim” der, “ya da Bayan Merkel”¹³. Bu cümle ile, aynı anda hem Fransa’nın, Almanya tarafından domine edilen bir AB tarafından itilip kakılacağı yönündeki korkuyu körükler, hem Merkel’i, Fransızları mağdur eden dış güçlerin temsilcisi olarak işaret eder, hem de Macron’un, bir başka ülkenin kadın liderinin kuklası olduğunu, ulusun çıkarlarını gözetmekten aciz olduğunu ima eder (Merrick, 2017). Ekşi ve Wood’a göre (2019), popülist sağ liderler, karşıtları olarak konumlandıkları “elit” siyasetçilerin güçsüz, kararsız, dolayısıyla hegemonik erkeklik ideallerinden uzak olduklarını ima ederler. Marine Le Pen’in Macron’a bu saldırısının cinsiyetli boyutu da, bu argüman açısından ele alınabilir. Ancak amaç sadece Macron’u güçsüz göstermek değil, aynı zamanda dış güçlerin içerideki işbirlikçisi olarak konumlandırmaktır. Aynı tartışmada, Macron’un “yatırım bankacılığı” geçmişini hatırlatır ve onu şu sözlerle tarif eder: “Macron, vahşi küreselleşmenin, büyük ekonomik çıkarların, ekonomik güvencesizliğin, prekaritenin, sosyal gaddarlığın, ‘her koyun kendi bacağından asılır’ zihniyetinin adayı.”¹⁴ Kendisini ise Macron’un karşısında halkın adayı, Fransız kültürünü, medeniyetini savunan, Fransız yurttaşları küreselleşme etkilerinden, sosyal güvencesizlikten, göçten ve terörden koruyan aday olarak tanımlar ve tüm bu korumaları sağlamak için göreve gelir gelmez sınırları kapatmayı vaat eder. Le Pen, kendisini, Macron gibi Angela Merkel’in de karşısında konumlandırmaktadır. 2015 yılında Avrupa Parlamentosu’nda Angela Merkel’in karşısında, ona doğrudan hitap ederek yaptığı konuşmada, kendisini “anti-Merkel” olarak tanımlar ve Merkel’in çalışanlara düşük ücret ödemeye dayalı bir ekonomi kurduğunu iddia eder¹⁵. 2017 seçim kampanyası sırasında da “anti-Merkel” olma vurgusunu sürdürür. Kampanya esnasında BBC’ye verdiği mülakatta, “Ben anti-Merkel’im. O, 1.5 milyon göçmeni buyur etti ve tüm Avrupa’ya kemer sıkma politikalarını empoze ediyor” der¹⁶.

Marine Le Pen, 2017 seçim kampanyasında, net karşıtlıklar üzerinden çizdiği bu çerçeve içinde, göç, AB, radikal İslamcılık ve sosyal güvencesizliğin aynı tablonun parçaları olarak gösterildiği bir anlatı kurarken, kendisini de Fransız halkını bir yandan Müslüman göçmen “akınından” ve toplumun İslamlaşmasından, diğer yandan küresel neoliberal kapitalizmin etkisinden koruyacak ve Fransa’ya yeniden düzen getirecek lider, “halk iradesinin vücut bulmuş hali, Fransa’nın kurtarıcısı” (Stockemer 2017, s. 35) olarak sunmaktadır. Bu siyasi ve sosyal korumacılık söylemi, halkın korunması gereken, küreselleşme ve göç mağduru bir topluluk olarak çerçeveselenmesi, halkla doğrudan iletişim kurma ve duygulara hitap etme performansı ile desteklenmektedir. Kampanyasının kapanış konuşmasını, Fransa’nın kuzeyinde, “unutulmuş kırsal Fransa”nın örneği olarak tanımladığı 273 nüfuslu Ennemain köyünde küçük bir topluluğa yapar. Bu konuşmada, çaresizlikten kendini öldüren çiftçinin dul eşini, *Überizasyon* yüzünden işini kaybeden taksi şoförünü temsil ettiğini söyleyerek, “unutulmuş Fransa”nın mağdur halkıyla kurduğu empatiyi, duygulara hitap eden bir üslupla iletir¹⁷.

¹³ LCI (2017, 4 Mayıs). *Débat de l'entre-deux-tours : Marine Le Pen / Emmanuel Macron*. [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=iOAbBdlWqz0> Erişim: 10 Şubat 2021.

¹⁴ LCI (2017, 4 Mayıs). *Débat de l'entre-deux-tours : Marine Le Pen / Emmanuel Macron*. [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=iOAbBdlWqz0> Erişim: 10 Şubat 2021.

¹⁵ Rassemblement National (2015, 14 Ekim). *"I am the voice of free Europeans"*. [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=YXmqDMcl1KU> Erişim: 10 Şubat 2021.

¹⁶ BBC Newsnight (2017, 29 Mart). *'I am the anti-Merkel': Marine Le Pen on Brexit, EU, Putin and Nato - BBC Newsnight*. [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=SeEHQhARESU> Erişim: 10 Şubat 2021.

¹⁷ Marine Le Pen (2017, 5 Mayıs). *Dernière réunion de Marine Le Pen à Ennemain (80) | Marine 2017*. [Video]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=KCKnRrdlc1c&list=PLD6tQD9iqJyXyFDaTFA_7YbhJpx3ZC_8C&index=5 Erişim: 30 Nisan 2021.

“Küreselleşme mağduru” halkla doğrudan empati ve iletişim kuran, halkın koruyucusu liderlik performansını, kampanya için çekilen resmi videolarda da görmek mümkündür. Seçmen sorularını yanıtladığı 10 adet videoda, tabletinden, kendisine, öğretmenlerin, engellilerin, yaşlıların, asgari ücretlilerin sorunlarına dair doğrudan yöneltilen sorulara yanıt verirken görülür¹⁸. “Marine’e ihtiyacım var” başlıklı resmi kampanya tanıtım videosunda ise, mesleğini babasından gördüğü gibi sürdürmek isteyen bir balıkçı, ekonomik zorluk içinde bir emekli, taciz korkusundan toplu taşımayı kullanmaktan korkan genç kadın, çocuklarını Fransız değerleriyle yetiştirmek isteyen anne, iş ararken göçmenlere değil kendisine öncelik tanınmasını isteyen beyaz yakalı, başka ülkelerde değil Fransa’da iş bulup hayat kurmak istediğini söyleyen üniversite öğrencisi görülür. Hepsi, statükonun yarattığı mağduriyetlerini anlattıkları kısa konuşmalarını “Marine’e ihtiyacım var” diyerek bitirir ve bir anlamda, ondan kendilerine sosyal, ekonomik, kültürel boyutlarda koruma isterler, ona sığınır¹⁹.

Halk ile “koruyucu liderlik” üzerinden ilişki kurma unsuru, bir popülist hegemonik erkeklik performansı olarak nitelendirilmektedir (Ekşi ve Wood, 2019). Erkek popülist radikal sağ liderler, koruyucu liderlik ve “olağanüstülük” performansını, toplumda hazır bir kalıp yargıya denk düşen, ailenin (ulusun) hem otoriter hem de koruyup kollayan babası olma metaforuna başvurarak gerçekleştirirler (Norocel, 2013). Ekşi ve Wood’a (2019) göre de, popülist erkek liderler, “kendi personaları ile halk arasında, dolaysız maskülen bir bağlantı kurarlar” (s. 745). Benzer şekilde, erkek popülist radikal sağ liderlerin sıradan halka yakın, “sahici”, kural yıkıcı bir imaj çizmek için erkekliği merkeze alan agresif bir üslup kurdukları belirtilmiştir (Moffitt ve Tormey, 2014; Brubaker, 2017). Dolayısıyla, erkek popülist liderler, güç, kararlılık, koruyuculuk gibi imajları, hegemonik erkeklik performansı üzerinden doğrudan kurabilirler. Peki kadın popülist liderler, bu performansa nasıl adapte olmakta ya da onu hangi ölçüde dönüştürebilmektedirler? Bu bölümde ortaya konan bulgular göstermektedir ki, Marine Le Pen örneğinde, “ulusu tehdit edenler” olarak çerçevelenen unsurlara karşı agresif üslup ve söylem sergilenmekte, halk ile ilişki ise, duygusal yoğunluğu yüksek bir mağduriyet söylemi, o mağduriyetle yapılan empati ve “korumacılık, kurtarıcılık” söylemi üzerinden kurulmaktadır. Marine Le Pen, “mağdur halk” ile duygu düzeyinden kurulan doğrudan iletişimi ve empatiyi, kahramanlık ve kurtarıcılık performansı ile birleştirerek, hegemonik kadınlık ve erkeklik performanslarını iç içe geçirmekte, “gaddar küreselleşme - kırılan mağdur halk - kurtarıcı lider” büyük anlatısı içinde bir araya getirmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, hegemonik kadınlık ve hegemonik erkeklik kavramları çerçevesinde, Marine Le Pen’in siyasi üslup ve performansını, temsilcisi olduğu popülist radikal sağın ideolojik zemini ve üslubu bağlamında tartışmıştır. Marine Le Pen, partisini dönüştürüp siyasetin anaakım bir aktörü olarak kurma çabası içinde, hegemonik kadınlığı ve hegemonik erkekliği kendi sergilediği üslup ve performans üzerinden yeniden kurmakta ve üretmektedir. Hegemonik kadınlıklar ve erkeklikler çoğul ve dinamikdir, ve Marine Le Pen’in siyasi performansı, bu dinamizmin Fransa’da popülist radikal sağın üslubunda nasıl vücut bulduğunu

¹⁸ Marine Le Pen (2017, 2 Mayıs). *Marine Le Pen vous répond!* [Video]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=cJ8lbB0uLs0&list=PLD6tOD9igJyXnDwrYvqSECftR3QtPK_wl. Erişim: 30 Nisan 2021.

¹⁹ Marine Le Pen (2017, 26 Şubat). *“J’ai besoin de Marine”*. [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=KfDD8fnm6bE> Erişim: 10 Şubat 2021.

gösterir. Marine Le Pen, bir yandan “güçlü, modern, çalışan kadın” söylemine köprü kurmakta, diğer yandan kendisini, İslamcılığa, küreselleşmeye ve bunların “işbirlikçilerine” karşı Fransızların mağduriyetini yakından tanıyan, duygularıyla empati kuran, onlara siyasi ve sosyal koruma, “kurtarıcılık” vaat eden lider olarak konumlandırır. Bu performans dolayısıyla, hegemonik erkeklik ve hegemonik kadınlık ideallerini iç içe geçirir.

Çalışmadan çıkabilecek başat sonuç, toplumsal cinsiyet perspektifinin, popülist radikal sağın farklı bağlamlarda kendisini hangi farklı şekillerde yeniden kurabileceğini anlamak için elzem olduğudur. “İçeridekiler - dışarıdakiler” karşıtlıklarını, dışlayıcılığı ve hiyerarşileri doğallaştıran bir ideolojik zeminde duran radikal sağın içeriği de, popülizmin üslup ve performansı da, temelde toplumsal cinsiyetli hiyerarşiler tarafından yapılandırılmaktadır. Ancak bu hiyerarşiler dinamiktir ve her zaman, her bağlamda aynı şekilde kurulmaz. Le Pen’in kendisini “neredeyse feminist, güçlü, modern kadın” olarak lanse etmesi, “korunması gereken halk” kategorisini pragmatik olarak bir nebze genişletmesi, onun hiyerarşileri sorgulayan, farklılıkları anlamayı ve içermeyi önemseyen feminist bakış açısını benimsediğini göstermez. Aksine, Le Pen bu performans üzerinden, dışı kapanmayı, “öteki”nin farklılığını reddetmeyi ve dışlamayı, kısacası yerlici (*nativist*) ve göçmen karşıtı siyasetini, görünüşte daha “liberal” bir söylemin içine saklayarak yeniden kurmakta, üstelik anaakıma giderek yaklaştırmaktadır. Bununla bağlantılı olarak, çalışmanın ikinci sonucu, popülizm çalışmalarının araştırma gündeminde, kadın popülist radikal sağ liderlerin üslup ve performanslarına daha fazla odaklanılması gerekliliğidir. Popülizm çalışmaları, cinsiyetli üslup ve performansları irdelerken, ağırlıklı olarak erkek radikal sağ popülist liderlerin performanslarını mercek altına almışlardır. Bu çalışmalar, erkek liderlerin güç, otoriterlik, agresiflik, koruyucu babalık gibi performanslarını, dışlayıcı, paternalist ve hiyerarşik radikal sağ popülist siyasetin içine nispeten açık ve deşifre edilmesi kolay bir şekilde eklemlediğini göstermektedir. Kadın liderler ise bu eril anlam dünyasında var olurken, popülist radikal sağı yeni biçimlere büründürerek, hiyerarşilerden ve güç asimetrisinden beslenen hegemonik erkekliklerin “açıkta saklanmasına” (Messerschmidt, 2019, s.27) yardımcı olabilirler. Hatta, İslamofobi’den beslenen ırkçılık ve göçmen karşıtlığı üzerinden, feminist tartışmayı “ırkçılık - cinsiyetçilik” gibi yapay ikilikler arasından seçim yapma kısırlığına ve yanılığına düşürebilirler.

Popülist radikal sağın üslup ve performans yönü üzerine yapılan çalışmalar, toplumsal cinsiyet hiyerarşileri üzerine kurulan performansların belirleyici ve yapılandırıcı yönü ile doğrudan yüzleşmeden, radikal sağ popülizmlerin nasıl güç asimetrisi üzerine kurulduklarını ve değişen bağlamlarda nasıl yeni güç asimetrisi kurduklarını analiz etmekte eksik kalacaktır. Üslup ve performans repertuarlarının temel taşları olan “halkın yanında olma”, “dışarıdan gelen tehditlere” karşı her daim uyanık ve sert olma, dışlayıcı bir otoriterlik sergileme gibi unsurların farklı zamansal ve uzamsal bağlamlara nasıl eklenip adapte edildiğini çözümlmek için, farklı bağlamlardaki dinamik hegemonik erkeklik ve kadınlıklarla ilişkisini anlamak, toplumsal cinsiyeti merkeze koyan bir araştırma gündemine öncelik vermek gereklidir.

Kaynaklar

Achin, C. ve Léveque, S. (2017). Jupiter is back: Gender in the 2017 French presidential campaign. *French Politics*, 15 (3), 279–89.

- Akkerman, T. (2015). Gender and the radical right in Western Europe: a comparative analysis of policy agendas. *Patterns of Prejudice*, 49 (1-2), 37-60.
- Aslanidis, P. (2016). Is populism an ideology? A refutation and a new perspective. *Political Studies*, 64(15), 88-104.
- Bastow, S. (2018). The Front National under Marine Le Pen: A mainstream political party? *French Politics*, 16 (1), 19-37.
- Bossetta, M. (2017). Fighting fire with fire: Mainstream adoption of the populist political style in the 2014 Europe debates between Nick Clegg and Nigel Farage. *The British Journal of Politics and International Relations*, 19(4), 715-734.
- Bozok, M. (2011). *Masculinities: Questions and Answers*. İstanbul: SOGEP.
- Brubaker, R. (2017). Why Populism? *Theory and Society*, 46(5), 357–385.
- Campus, D. (2017). Marine Le Pen's *peopolisation*: An asset for leadership image-building? *French Politics*, 15, 147-165.
- Connell, R. (1995). *Masculinities*. Berkeley: University of California Press.
- Ekşi, B. ve Wood, E. (2019). Right-wing populism as gendered performance: Janus-faced masculinity in the leadership of Vladimir Putin and Recep T. Erdogan. *Theory and Society*, 48 (5), 733-751.
- Ekström, M., Patrona, M. ve Thornborrow, J. (2018). Right-wing populism and the dynamics of style: a discourse-analytic perspective on mediated political performances. *Palgrave Communications*, 4(1), 1-11.
- Erdoğan, E. ve Erçetin, T. (2019). Popülist Liderlerinin Başarısına Medya Sistemleri Perspektifinden Bir Bakış: Birleşik Krallık, Hollanda ve Türkiye Karşılaştırması. *Moment Dergi*, 6(1), 38-74.
- Farris, S. (2017) *In the Name of Women's Rights: The Rise of Femonationalism*. Durham, NC: Duke University Press.
- Fekete, L. (2006). Enlightened fundamentalism? Immigration, feminism and the right. *Race and Class*, 48(2), 1-22.
- Front National (2017) *Les 144 engagements présidentiels*. Erişim: 12 Aralık 2020, <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>
- Geva, D. (2020). Daughter, Mother, Captain: Marine Le Pen, Gender, and Populism in the French National Front. *Social Politics* 27(1), 1-26.
- Gibson, K.L. ve Heyse A.L. (2010) "The Difference Between a Hockey Mom and a Pit Bull": Sarah Palin's Faux Maternal Persona and Performance of Hegemonic Masculinity at the 2008 Republican National Convention. *Communication Quarterly*, 58:3, 235-256.

- Katsambekis, G. (2020). Constructing 'the people' of populism: A critique of the ideational approach from a discursive perspective. *Journal of Political Ideologies*, DOI: [10.1080/13569317.2020.1844372](https://doi.org/10.1080/13569317.2020.1844372)
- Kinvall, C. (2015). Borders and Fear: Insecurity, Gender and the Far Right in Europe. *Journal of Contemporary European Studies*, 23(4), 514-529.
- Le Pen, M. (2006). *A contre flots*. Paris: Grancher.
- Le Pen, M. (2016). France's Next Revolution? A Conversation With Marine Le Pen. *Foreign Affairs*, 95(6), 2-8.
- Löffler, M. (2020). Populist attraction: the symbolic uses of masculinities in the Austrian general election campaign 2017. *NORMA*, 15(1), 10-25.
- Mayer, N. (2013). From Jean-Marie to Marine Le Pen: Electoral change on the far-right. *Parliamentary Affairs*, 66 (1), 160-78.
- Mayer, N. (2015). The closing of the radical right gender gap in France? *French Politics*, 13 (4), 391-414.
- Mayer, S., Ajanovic, E. ve Sauer, B. (2014). Intersections and inconsistencies: framing gender in right-wing populist discourses in Austria. *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, 22 (4), 250-266.
- Mellström, U. (2016) In the time of masculinist political revival. *NORMA*, 11(3), 135-138.
- Mepschen, P., Duyvendak, J.W., Tonkens, E.H. (2010). Sexual Politics, Orientalism and Multicultural Citizenship in the Netherlands. *Sociology*, 44 (5): 662-679.
- Merrick, J. (4 Mayıs 2017) The French presidential election spells trouble for the EU -- whoever wins. *CNN*. Erişim: 5 Şubat 2021, <https://edition.cnn.com/2017/05/04/europe/france-election-bad-for-eu/index.html>
- Messerschmidt, J.W. (2019). Hidden in plain sight: On the omnipresence of hegemonic masculinities. *Masculinities: A Journal of Identity and Culture*, 12, 14-29.
- Moffitt, B. (2016). *The global rise of populism: Performance, political style and representation*. California: Stanford University Press.
- Moffitt, B. ve Tormey, S. (2014). Rethinking populism: politics, mediatisation and political style. *Political Studies*, 62 (2), 381-397.
- Mudde, C.(2004). The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition* 39(4), 541-63.
- Mudde, C. (2007). *Populist radical right parties in Europe*. New York: Cambridge University Press.
- Mudde, C. ve Kaltwasser, C.R. (2013). Exclusionary vs. inclusionary populism: Comparing contemporary Europe and Latin America. *Government and Opposition*, 48(2), 147-174.

- Mudde, C. ve Kaltwasser, C.R. (2018). Studying populism in comparative perspective: reflections on the contemporary and future research agenda. *Comparative Political Studies*, 51(13), 1667-1693.
- Norocel, O.C. (2013). *Our people- a tight-knit family under the same roof: A critical study of gendered conceptual metaphors at work in radical right populism*. Yayınlanmamış doktora tezi. Helsinki: Helsinki Üniversitesi.
- Norris, P. Ve Inglehart, R. (2019). *Cultural backlash: Trump, Brexit and authoritarian populism*. Cambridge University Press.
- Saç, S. (2017). Front National: Radikal (Popülist) Sağdan (İlimli) Neo-Popülist Sağa. *Mülkiye Dergisi*, 41(1), 259-290.
- Schippers, M. (2007). Recovering the feminine other: Masculinity, femininity, and gender hegemony. *Theory and Society*, 36 (1): 85–102.
- Scrinzi, F. (2017a). A “New” National Front? Gender, Religion, Secularism and the French Populist Radical Right. Michaela Köttig, Renate Bitzan, Andrea Petö (der.) içinde, *Gender and Far Right Politics in Europe* (s. 127-140). New York: Palgrave Macmillan.
- Scrinzi, F. (2017b). Gender and women in the Front National discourse and policy. From ‘mothers of the nation’ to ‘working mothers’? *New Formations: A Journal of Culture/Theory/Politics*, 91: 87-101.
- Shields, J. 2013. Marine Le Pen and the ‘New’ FN: A change of style or of substance? *Parliamentary Affairs*, 66 (1), 179–196.
- Snipes, A., & Mudde, C. (2020). “France's (kinder, gentler) extremist”: Marine Le Pen, intersectionality, and media framing of female populist radical right leaders. *Politics & Gender*, 16(2), 438-470.
- Stockemer, D. (2017). *The Front National in France*. Cham: Springer.
- Stockemer, D. ve Barisione, M. (2017). The ‘new’ discourse of the Front National under Marine Le Pen: A slight change with a big impact. *European Journal of Communication*, 32(2), 100-115.
- Van Zoonen, L. (2006). The personal, the political and the popular. A woman’s guide to celebrity politics. *European Journal of Cultural Studies*, 9(3): 287–301.
- Vieten, U. M. (2016). Far right populism and women: The normalization of gendered anti-Muslim racism and gendered culturalism in the Netherlands. *Journal of Intercultural Studies*, 37(6), 621-636.
- Wodak, R. (2015). *The politics of fear: What right-wing populist discourses mean*. London: Sage.